

W
połowie
drogi

Anselm Grün OSB

W
połowie
drogi

P ó ł m e t e k
ż y c i a
j a k o
d u c h o w e
z a d a n i e

Przekład:
Joanna Figiel
Zenomena Płużek

TYNIEC
WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Tytuł oryginału
Lebensmitte als Geistliche Aufgabe

Projekt okładki
Marzena Wilmowska

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów
L.dz. 51/2015, Tyniec, dnia 23.02.2015 r.
† Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

Wydanie siódme – Kraków 2015

ISBN 978-83-7354-563-2

© Copyright 2010 by Vier-Türme- GmbH, Verlag,
D-97359 Münsterschwarzach Abtei

© Copyright for the Polish edition by TYNIEC
Wydawnictwo Benedyktynów
ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków
tel. + 48 (12) 688-52-90, tel./fax + 48 (12) 688-52-91
e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl
www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa
TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	7
WPROWADZENIE	9
PRZEZWYCIEŻANIE KRYZYSU	
POŁOWY ŻYCIA	15
1. Kryzys.....	17
2. Ucieczka.....	20
3. Pozostanie w tyle	24
4. Poznanie siebie	31
5. Opanowanie.....	39
6. Narodziny Boga.....	46
PROBLEMY POŁOWY ŻYCIA.....	51
1. Proces indywiduacji.....	54
2. Problemy połowy życia	58
a. Względność PERSONY	59
b. Akceptacja CIENIA	61
c. Integracja ANIMY i ANIMUSA	64
d. Rozwój JAŻNI przez akceptację umierania i spotkania z Bogiem	73
SŁOWNIK PODSTAWOWYCH POJĘĆ	81

WSTĘP

Problem duchowego przeżywania kryzysu rozwoju, w szczególności „kryzysu połowy życia”, jest niezmiernie istotny, a przy tym nie ma zbyt wielu przystępnych opracowań. Współczesny świat, zafascynowany młodością, jak gdyby nie dostrzega dalszego rozwoju człowieka. A przecież młodość to tylko pewien etap, i to ani nie najdłuższy, ani – jak uczy doświadczenie – nie najmądrzejszy. Otwarcie na prawdę powoli dojrzewa w człowieku. Trzeba wyrosnąć ze złudzeń idealizmu, z wyobrażeń o swojej potędze i zdolnościach. Kryzys nieiszczonych wyobrażeń, marzeń, jest szansą spotkania się z rzeczywistością, z prawdą, jest szansą spotkania się z żywym Bogiem. Anselm Grün, benedyktyn z Opactwa Münsterschwarzach w Niemczech, przedstawia ten problem w oparciu o pisma dwóch jakże różnych autorów: Jana Taulera, który należy do

wspaniałych mistyków nadreńskich XIV w.,
oraz Carla G. Junga – jednego z najwybit-
niejszych psychiatrów XX w.

Po pierwszym wydaniu otrzymaliśmy
krytyczne uwagi dotyczące właściwego prze-
kładu pojęć z zakresu psychologii Junga. Po-
prosiłszy zatem o przekład drugiej części
W połowie drogi prof. Zenomenę Płużek, któ-
ra od lat zajmuje się zawodowo psychologią
Junga. Prosiliśmy ją również o możliwie
proste wyjaśnienie tych pojęć jungowskiej
psychologii, które są używane w tekście.
Także pierwsza część została przetłumaczo-
na na nowo. Mamy nadzieję, że tak przygo-
towany tekst pełniej odda myśl zarówno au-
tora książki, jak Taulera i Junga.

Redakcja

WPROWADZENIE

Wystąpienie z zakonu wielu współbraci po czterdziestce mocno dotknęło naszą wspólnotę. Szukając przyczyn opuszczenia wspólnoty po najczęściej dwudziestu latach życia zakonnego, natrafiliśmy na fenomen „kryzysu połowy życia”. Przeglądając literaturę stwierdziliśmy, że *midlife crisis* dotyczy nie tylko licznych kapłanów i zakonników między 40. a 50. rokiem życia, prowadząc ich do kryzysu egzystencjalnego, ale że przełom życiowy jest dla większości ludzi problemem, który przewraca do góry nogami ich dotychczasowe życie. Zmiana zawodu, zerwanie z otoczeniem, do którego się przywykło, rozwody, nerwice, zaburzenia psychosomatyczne wszelkiego rodzaju to oznaki nieprzezwyciężonego kryzysu połowy życia.

Wystąpienie współbraci z zakonu stało się dla wspólnoty powodem do zastanowienia się w czasie jednodniowej sesji teologicznej

nad problemami połowy życia i możliwością ich przezwyciężenia. Podstawą dyskusji i wymiany doświadczeń w grupach stały się dwa referaty. Ojciec Fidelis Ruppert przedstawił przemyślenia niemieckiego mistyka Jana Taulera (1300–1361), ukazujące kryzys połowy życia jako szansę duchowego wzrostu. Oczywiście było dla nas, że jako mnisi powinniśmy szukać rozwiązania problemu kryzysu połowy przede wszystkim na płaszczyźnie religijnej. Nie można przy tym jednak zaniedbać czynników antropologicznych i psychologicznych. Dlatego jako uzupełnienie religijnego naświetlenia problemu przez Taulera, referowałem jak widzi te problemy C.G. Jung ze stanowiska psychologicznego. Żywe zainteresowanie, z jakim spotkały się przemyślenia Taulera i Junga wśród moich współpracowników i innych osób zakonnych, zdaje się uzasadniać udostępnienie ich w tym tomiku szerszej publiczności. Rozdział poświęcony Taulerowi oparty jest na wykładzie ojca Fidelisa i próbuje go rozwinąć. Artykuł o Jungu ukazał się drukiem w *Erbe und Auftrag* 54, 1978, 101–111.

W kryzysie połowy życia chodzi nie tylko o nowe nastawienie względem zmienio-

nych warunków fizycznych i psychicznych, nie tylko o poradzenie sobie z osłabieniem sił cielesnych i duchowych oraz o uporządkowanie pragnień i tęsknot, pojawiających się często w tym przełomowym momencie. Chodzi raczej o głębszy kryzys egzystencjalny, w którym postawione zostaje pytanie o sens wszystkiego: dlaczego pracuję tak dużo, dlaczego jestem taki zagoniony i nie znajduję już czasu dla siebie? Dlaczego, po co, za co, dla kogo? Te pytania pojawiają się coraz częściej w połowie życia i podważają dotychczasowe jego rozumienie. Pytanie o sens jest już pytaniem religijnym. Połowa życia jest w istocie kryzysem sensu, a przez to kryzysem religijnym, który kryje w sobie szansę znalezienia nowego sensu własnego życia.

Kryzys połowy życia to wstrząs, który obejmuje wszystkie elementy życia ludzkiego, by je porozdzielać i na nowo uporządkować. Spoglądając oczyma wiary można widzieć w tym kryzysie rękę samego Boga. On porusza ludzkie serce, aby je otworzyć dla siebie i uwolnić od wszelkich iluzji. Kryzys jako dzieło łaski prawie nie pojawia się w literaturze dotyczącej połowy życia. A jednak

jest to aspekt decydujący. Kryzys połowy życia nie jest dla wierzącego czymś, co spada na niego z zewnątrz i do przezwycięzenia czego miałby użyć wiary jedynie jako źródła siły. W kryzysie tym Bóg działa w człowieku i w ten sposób jest to jednocześnie miejsce nowego i bardziej intensywnego spotkania z Bogiem i doświadczenia Go. Kryzys ten jest decydującym odcinkiem naszej drogi wiary, punktem, w którym rozstrzyga się, czy wykorzystujemy Boga, aby ubogacać nasze życie i realizować siebie, czy też jesteśmy gotowi w wierze oddać Jemu siebie i nasze życie.

Referaty o Taulerze i Jungu powstały przede wszystkim z myślą o naszej sytuacji jako mnichów. Doświadczenie jednak pokazało, że nie chodzi tu jedynie o drogi rozwiązania tego problemu dla mnichów, ale że każdy człowiek musi przezwyciężyć kryzys połowy życia na płaszczyźnie religijnej; że metody i pomoce czysto psychologiczne nie są wystarczające. C.G. Jung wskazuje właśnie jako psycholog na nie-psychologiczne drogi: na religijną praktykę postu, ascezy, medytacji, liturgii. Jung żałuje, że dla wielu ludzi szkoła religii nie jest już pomocą w przezwycię-

żeniu ich osobistych kryzysów. Niniejszy tomik pragnie zachęcić do tego, by odkryć na nowo drogę religijną jako drogę uzdrowienia, jako lekarstwo na rany, które nam życie zadaje i które właśnie w kryzysie połowy życia boleśnie się otwierają. Nie jest to żaden zwrot w tył, ani zaprzeczenie wiedzy podarowanej nam przez psychologię, lecz jest to kroczenie drogą, na której przy całej naszej wiedzy psychologicznej pozwalamy się ostatecznie prowadzić Jezusowi Chrystusowi. Droga Chrystusa, która wiedzie przez krzyż do nowego życia w Zmartwychwstaniu, jest drogą, na której także po ludzku stajemy się dojrzałsi i zdrowsi. W jej centrum nie stoją jednak takie pojęcia jak ludzkie zrealizowanie siebie, rozwinięcie wszystkich talentów, lecz chodzi w niej o to, by otworzyć siebie i swoje życie na Boga, by Bóg mógł w nas działać i być mocnym w naszej słabości. Nie chodzi o samorealizację lub samouwiełbienie człowieka, lecz oto, aby Bóg był we wszystkim uwielbiony. Jednym ze sposobów uwielbienia Boga jest zdrowy i dojrzały człowiek, który umierając, przyobleka nowe życie Zmartwychwstania, *aby życie Jezusa objawiło się w naszym śmiertelnym ciele* (2 Kor 4,11).